

К.: Ruta, 2001. — 320 s.

10. Psykholohyya: Slovar' / Pod obshch. red. A. V Petrovskoho, M. H. Yaroshevskoho. — 2-е yzd. — М.: Polytyzdat. 1990. — S.301.

Гончаренко Н.В.

Определение психологических факторов сохранения психического здоровья будущих врачей

В статье представлены результаты исследования психологических факторов сохранения психического здоровья будущих врачей. На основе диагностического комплекса сформулированы критерии психического здоровья будущих врачей. Определены наиболее значимые факторы психического здоровья будущих врачей. Источников –10.

Ключевые слова: психологические факторы, психическое здоровье, будущие врачи, критерии психического здоровья.

Goncharenko N.V.

Definition of psychological factors in the maintenance of mental Zdorov'ya future doctors

The article presents the results of a study of psychological factors in the maintenance of mental health of future physicians. To osnove diagnostic complex formulated criteria of mental health of future physicians. Identified the most important factors of mental health of future physicians. -10 Sources.

Key words: psychological factors, mental health, future doctors, mental health criteria.

Гончаренко Наталія Володимирівна – аспірант кафедри загальної і медичної психології та педагогіки Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, м. Київ.

УДК 159:316.6

Горбань Г.О.

ПРОЛОНГОВАНІСТЬ НАСЛІДКІВ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ

У статті наведено результати вивчення особливостей аналізу наслідків прийняття управлінського рішення, їх ролі у прогнозуванні життєдіяльності соціальної системи, а також показана необхідність системного поєднання прогнозування наслідків та їх реконструкцію на етапі проектування управлінського рішення. Джерел – 9.

Ключові слова: наслідки, процес прийняття рішення, управлінське рішення, прогнозування, реконструкція.

Постановка проблеми. Стійкість і надійність функціонування міської громади як соціальної системи залежить від того, як та які будуть прийняті управлінські рішення. Саме прийняті рішення забезпечують життєздатність системи. За умов, коли наявні швидкі темпи зростання невизначеності, збільшення інформації, прискорення темпів соціального розвитку, можна стверджувати, що традиційні форми управлінських дій, рівень управлінської культури виявляються недостатніми й спричинює зростання ймовірності помилок під час прийняття рішень. Тому актуальним є підвищення вимог до рівня професіоналізму фахівців із управління містом.

Сучасне системне бачення проблем управління концентрує увагу дослідників на тому, що збереження цілісності систем є основним завданням управління, а адекватний вибір і прийняття рішень веде до стійкого позитивного розвитку міської громади. Управлінці стикаються із зростанням обсягу та складності інформації, розмитістю критеріїв її оцінювання, складністю вибору оптимального способу дій з урахуванням постійних змін у соціальній системі, відсутністю певного алгоритму, заздалегідь готового способу реалізації визначених дій і завдань, дефіцитом часу, необхідного для процесу прийняття рішення, а, відтак, їхні дії вимагають врахування широкого спектра чинників, що впливають на цей процес під час прийняття управлінських рішень на рівні міської громади.

Ефективна технологізація процесу прийняття рішення на рівні міської громади має будуватися на усвідомленому відстеженні соціально-психологічного контексту цього процесу. За

результатами нашого дослідження до основних складових такого аналізу слід віднести такі інтегральні характеристики [1]:

- багаторівневість особистісного простору суб'єкта прийняття рішення;
- специфічний вияв відповідальності суб'єкта прийняття рішення під час ухвалення рішення;
- пролонгованість й неоднозначність наслідків реалізації рішення.

Найменш дослідженою, на нашу думку, є третя інтегральна характеристика соціально-психологічного аналізу процесу прийняття рішення – пролонгованість наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення особливостей пролонгованості й неоднозначності наслідків реалізації рішення – вимагає визначення специфіки впливів, які здійснюються і на особистість, і на організацію та приводять до певних змін. Безперечно, будь-яке рішення має бути обгрунтованим стосовно наслідків, які воно спричинює. Без чіткого свідомого обгрунтування воно може призвести до непередбачуваних результатів, невиправданих і непродуктивних витрат, соціально-психологічного напруження, дезадаптації особистості, тому необхідно враховувати, що певна зовнішня привабливість результатів у короткостроковій перспективі може дати негативні результати в довгостроковому плані.

У сучасній науці наслідки вивчаються більшою мірою у певному контексті окремої проблеми. Тут значна кількість досліджень щодо актуальних й віддалених наслідків-результатів. Таке подання наслідків охоплює подання наявних фактів за результатами певних соціально-економічних і соціально-політичних дій, прийняття окремих законів та змін до них, історичних подій тощо. Достатня кількість досліджень наслідків спрямована на прогнозування й передбачення того, що може відбутися за результатами певних дій у соціальній, політичній, економічній та інших сферах суспільного життя. Тут варто відзначити, що у таких дослідженнях наслідки подаються не як певний феномен, а лише як фіксація їх змісту. Визначення й характеристика наслідків, їх закономірності найчастіше пов'язують з дослідженнями у межах прогнозування та експертизи проектів, планів, стратегій розвитку тощо [2; 3; 4; 8; 9].

Наслідки – це те, що виходить, випливає з чого-небудь; результат [6]. Зазвичай вони розуміються як об'єктивний результат (досягнутий стан або розвиток подій), до якого привела конкретна дія людини. Відтак, за загальним словниковим визначенням, наслідки є підсумком втручання людини у природний хід подій [5; 7].

Мета статті – визначення специфіки пролонгованості наслідків як інтегральної характеристики процесу прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Аналіз наслідків управлінських рішень найчастіше здійснюють за двома шкалами: близькі – віддалені; позитивні – негативні:

- близькі позитивні наслідки: результат, заради якого прийнято рішення і який отриманий безпосередньо за прийнятим рішенням;
- близькі негативні наслідки: результат, протилежний тому, заради якого прийнято рішення (шкода) і який отриманий безпосередньо за прийнятим рішенням;
- віддалені позитивні наслідки: результат, який відповідає прийнятому рішення, але ефективність його виявляється протягом певного часу після того, як рішення буде виконано;
- віддалені негативні наслідки: результат як шкода, що принесена за підсумками реалізації рішення, причому термін, впродовж якого можуть позначитися віддалені наслідки прийнятого рішення, практично неможливо обмежити конкретними часовими межами.

Перетин цих чотирьох груп наслідків дає нам похідні види, а саме:

- системно позитивні наслідки: результати рішення мають як близькі, так і пролонговані позитивні наслідки, а відтак, результат, заради якого прийнято рішення, відповідає заданій соціально значущій досягнутій меті;
- близькі негативні наслідки, які з часом трансформуються у позитивні: актуальний результат сприймається суспільством як небажаний (негативно), але його ефективність виявляється шляхом зорганізованих умов життєдіяльності соціальної системи, її оточення;
- близькі позитивні наслідки, які з часом призводять до негативних зрушень у соціальній системі: актуальний результат сприймається суспільством як позитивний (необхідний), але його ситуативність знижує ефективність життєдіяльності соціальної системи;
- системно негативні наслідки: результат, протилежний тому, заради якого прийнято рішення, а його пролонгованість у часі створює широкий спектр труднощів розвитку соціальної системи.

Зазначимо, що специфічність розгляду наслідків ухваленого рішення виявляється в тому, що ця проблема має часову суперечність: з одного боку, наслідки є певною актуальною післядією прийняття й реалізації рішення, а з іншого боку, вимагають під час підготовки рішення врахування впливів самого результату рішення на життєдіяльність соціальної системи протягом певного часу. Наслідки здійснюють складний системний вплив на весь цикл і всю «матрьошку» певних управлінських дій з прийняття рішення. Вивчаючи процес прийняття рішення, більшість дослідників вказують на безумовну необхідність аналізу й оцінювання результатів прийнятого рішення, на підставі яких визначається його ефективність. Прогнозування наслідків рішень є однією з найбільш складних проблем у теорії та практиці управління. Процес формування критеріїв рішення, безумовно, пов'язаний з прогнозуванням, проектуванням чи моделюванням наслідків, до яких можуть призводити різні його варіанти. Зазвичай під час аналізу наслідків йдеться про певні суспільно-економічні зміни й про широкий спектр соціальних і психологічних результатів прийняття та реалізації рішення.

Управлінське рішення має не тільки господарські наслідки, воно завжди соціальне, воно спричинює в усіх суб'єктів системи, на яких воно спрямоване, або позитивне, або негативне ставлення, воно є поліефектним й торкається усіх смислів їх життєдіяльності: виробничо-економічного, соціального, морально-психологічного тощо. У соціально-психологічному контексті оцінкою оптимальності прийнятого рішення є певна поведінка, ініціатива й діяльність людей (мешканців міста). За таких умов необхідно враховувати два пласти, що спричинюють наслідки прийнятого рішення: суб'єктивне прийняття змін виконавцями й соціокультурні зміни в системі. Ми спираємось на запропонований Ю.М. Швалбом аналіз ступеня суб'єктивного прийняття змін й оцінювання соціокультурних наслідків, які ми маємо здійснювати за такими взаємозалежними напрямками [8]:

- загальна соціальна оцінка ставлення виконавців до змін за критерієм «прийняття-неприйняття»;

- психологічний аналіз мотивів, що визначають певний тип становлення;

- соціально-психологічний аналіз змін у способі життєдіяльності та взаємодії індивідів у зв'язку зі змінами, що відбулися за результатами рішення.

Загальна соціальна оцінка ставлення до змін, визначається характеристикою прийнятності, а саме – фактом суб'єктивного прийняття або неприйняття змін, що відбуваються. Визначено чотири типи ставлення до змін:

- ставлення як прийняття – зміни сприймаються як такі, що збігаються з уявленнями і відповідають очікуванням;

- ставлення як неприйняття – зміни вважаються як такі, що суперечать життєвим світоглядним та ідеологічним інтересам, порушують свободи, права тощо;

- ставлення як консерватизм – за відсутності власної думки стосовно змін свідомо негативно сприймаються будь-які зміни;

- ставлення як байдужість – зміни не сприймаються як такі, що мають вплинути на життєдіяльність людини у певній соціальній системі.

Мотиви активності людини щодо ефективного впровадження управлінських рішень є досить складною системою. Причому вони зазвичай погано усвідомлюються людиною, а відтак, аналіз мотивів має базуватися на сукупних параметрах, які в просторі особистості виступають як чинники, що зумовлюють її ставлення до зміни:

- чинник суб'єктивної «зв'язності» – ступінь значущості змін для виконавців;

- чинник ідеології – базові принципи і стратегії життєдіяльності людини в соціальній системі;

- чинник емоційних ставлень – домінуючі емоції, почуття, переживання стосовно змін;

- чинник когнітивних оцінок – усвідомленість й обґрунтованість оцінок і думок стосовно змін.

Оптимізація взаємозалежностей всього проблемного кола (управлінські рішення, уявлення про зміни, ставлення до самого процесу змін тощо), яке в тому чи іншому вигляді виражає бажані стани майбутнього, відображає загальну якість й відповідність наслідків задуму й ідеї, спричинення самого рішення. За сучасного стану суспільства проблема наслідків вивчається стосовно збереження рівноваги у системах «людина – людина», «людина – соціальна група (середовище)», «людина – природа», а відтак, завжди постає питання щодо встановлення екологічно орієнтованих параметрів під час оцінювання й впровадження певного управлінського рішення. Вони, по-перше, вимагають урахування мультиплікаційного характеру будь-якого нововведення в соціальній

системі. Тут важливим є те, що незначна зміна спричинює ефект відцентрового поширення, тобто наслідки завжди зачіпають більш широкий простір соціальних взаємодій. По-друге, є необхідність врахування кумулятивного характеру наслідків: зміна, яка спричинена успішною реалізацією прийнятого рішення, наростає і з часом може перетнути екологічну межу, за якою будуть переважати негативні наслідки.

Усвідомлення всієї системи чинників і впливів, яке спричинює прийняте управлінське рішення, лише прогнозує досягнення заданого стану соціальної системи. Нове коло її розвитку, яке задається управлінським рішенням. Подальша життєдіяльність соціальної системи дає змогу виявити ті соціально-психологічні механізми, які за результатами рішення зберігають або руйнують цілісність її організації, посилюють або знижують напруження між окремими суб'єктами системної організації під час їх взаємодії. Відтак, під соціально-психологічними контекстом наслідків процесу прийняття рішення розуміють особливості відображення сукупності власних і групових уявлень усіх суб'єктів соціальної системи, які прямо або опосередковано включені до управлінського процесу, які зумовлюють або потенційно можуть зумовлювати ефективність їх спільної діяльності, спрямованої на розв'язання певних задач.

Для суб'єкта прийняття управлінського рішення за цих умов важливими є комунікативні й аутокомунікативні процеси, що відображають його рефлексивні установки. Технологічно вони є систематичними відповідями на запитання: що необхідно зробити в конкретних умовах задля реалізації мети; яким чином можна уявити предметне майбутнє; яким чином отримати результат, що відповідає предметній формі результату; як забезпечити позитивні зсуви сприйняття змін на суб'єктивному рівні всіх задіяних виконавців рішення тощо.

Специфіка відпрацювання наслідків прийняття управлінського рішення на рівні міської громади вимагає завчасного їх прогнозування, тут виникає потреба соціально-психологічної експертизи вже на етапі підготовки рішення. Саме така експертиза має забезпечити якісну експертну оцінку очікуваних і можливих наслідків у сфері соціальної взаємодії та соціально-психологічного комфорту в місті.

Прогнозування розуміється як випереджальне відображення дійсності, що ґрунтується на пізнанні принципів, законів і закономірностей розвитку й руху певної системи за визначеною траєкторією. Відтак, прогнозування наслідків забезпечує підвищення ефективності всього процесу прийняття рішення стосовно всіх задіяних до процесу управління суб'єктів, дає змогу оптимізувати їх взаємодію на індивідуальному й груповому рівнях.

Вивчення психологічних умов успішної реалізації управлінських рішень вимагає розгляду полярних характеристик процесу: з одного боку, рішення, які реалізуються успішно, з іншого боку, рішення, які реалізуються не повністю або не реалізуються зовсім. Такий аналіз сприяє забезпеченню якості наступних рішень. Розгляд причин часткової реалізації або невиконання управлінських рішень дає змогу поділити їх на об'єктивні й суб'єктивні. До об'єктивних причин можна віднести соціальні, економічні, правові, організаційні проблеми, наприклад: правова та/або фінансова незабезпеченість умов реалізації; кадрова проблема через відсутність відповідних висококваліфікованих фахівців-управлінців. До суб'єктивних причин можна віднести психологічні (неготовність, некомпетентність фахівців під час прийняття рішення тощо) та соціально-психологічні (неадекватна побудова системи відносин, неефективні групові процеси тощо) проблеми. Невиконання ухвалених рішень зумовлюється щонайменше трьома особливостями їх соціально-психологічного змісту: прийняте рішення суперечить інтересам певної групи людей, які блокують його здійснення; рішення не співвіднесене із реальною можливістю впровадження цього рішення в життя; рішення гарне за своїм змістом, шляхетне за цілями і завданнями, однак випереджає свій час і не реалістичне в сьогоденні. Від суб'єкта прийняття рішення вимагається усвідомлене врахування усіх особливостей і наслідків, аналіз можливих дій підлеглих щодо виконання рішень [2].

М.О. Мегрелішвілі [3], аналізуючи взаємозв'язок конструктивного і деструктивного сприйняття діяльності (або події) та її оцінювання, як конструктивної або деструктивної певним індивідом, соціальною групою чи більшістю членів суспільства, визначав, що спотворене сприйняття може викликати ставлення до конструктивних наслідків як до деструктивних. Він посилається на Р. Мертона [4], який розкрив та обґрунтував закономірність стосовно наслідків певних дій, яка може бути сформульована так: озвучені публічно передбачення про майбутній розвиток суспільства постійно не підтверджуються саме тому, що передбачення стає новим елементом ситуації і тим самим змінює первинний хід розвитку.

Польський соціолог П. Штомпка [9] стверджує, що розробка прогностичних моделей майбутнього стану суспільства може викликати масову реакцію, що призводить до виконання помилкових прогнозів (коли люди приймають їх серйозно і засновують на цьому свої рішення) або до невиконання обгрунтованих, правильних прогнозів (коли люди в страху перед здійсненням, що передбачається, своєчасно реалізують заходи і дії захисного характеру). Такі дії спричиняють труднощі щодо ефективної реалізації прийнятого рішення. Причому, на думку М.О. Мегрелішвілі [3], визначальною рисою взаємозв'язку конструктивного і деструктивного в суспільному бутті є його відносність. Вона певною мірою пов'язана з особливостями людського сприйняття конкретних подій, намірів, а також з еволюцією наукової та моральної свідомості. Відносність означає: те, що сьогодні сприймається суспільством як конструктивне чи деструктивне, з погляду майбутніх поколінь може мати протилежну оцінку. Навіть у межах одного періоду розвитку конкретного суспільства існують протилежні погляди і відповідні реакції на певні події у різних індивідів, що зумовлено особливостями віку, освіти, віросповідання, соціального статусу.

Зауважимо, що основна соціально-психологічна проблема управлінської діяльності може бути визначена як знаходження балансу між системами прийняття управлінських рішень і системами підтримки цього рішення з боку окремих суб'єктів (об'єктів) управлінської діяльності щодо досягнення заданого результату. Досягнення такої рівноваги може бути забезпечено технологіями проектування управлінських рішень як важливої умови відповідності отриманих наслідків меті та ідеї, котрі становлять основу цього рішення. Активний розвиток і застосування системного підходу в усіх сферах управління можуть бути забезпечені усвідомленням ключової позиції проектування цього процесу. Виникає необхідність застосування методів проектування систем управління саме в контексті процедур прийняття рішення. Труднощі із застосуванням і розробкою методів проектування ускладнює процес удосконалення управління, підвищення ефективності процесів прийняття рішень оскільки:

- самі рішення й умови їх виконання стрімко змінюються, а оперування старими формами, які не задовольняють вимогам сьогодення, створюють небезпеку деформації самих завдань управління;

- застосування лише математичних моделей й автоматизованих систем управління є роботою виключно важливою, але не єдиною, значну роль у розвитку управління на всіх рівнях відіграють саме організаційні чинники;

- система управління є складною й розгорнутою, а відтак, вимагає системного мислення фахівців, що відтворюють процедури проектування й володіють цією методологією;

- досвід, відпрацьовані у минулому схеми, а також інтуїція є важливим здобутком професіонала, але усвідомлена управлінська дія має спиратися, перш за все, на наукові методи організаційного проектування, які забезпечують можливості опори на наявний професійний досвід.

Висновки. Проведений аналіз засвідчив, що проблематиці пролонгованості наслідків управлінських рішень приділено дуже мало уваги. Загальний аналіз сучасних публікацій засвідчив, що найбільше науковці зосереджуються на характеристичі, причинах і засобах подолання того, що вже отримано. Наслідки як отримані результати вивчаються в історичному, економічному, екологічному, правовому, демографічному, глобальному напрямках, а також у рамках аналізу наслідків таких значущих подій, як голодомор, аварія на Чорнобильській АЕС, економічна криза, тоталітарне минуле СРСР тощо. Психологічні та соціально-психологічні дослідження присвячені аналізу причин і чинників вияву певних наслідків діяльності та поведінки особистості, які частіше мають негативний контекст (агресивність, дезадаптація, професійне вигорання, віртуальне спілкування, порушення під час соціальної взаємодії тощо). Більшість дослідників фіксують важливість їх врахування, обов'язкове визначення альтернативних наслідків, але певні закономірності й механізми впливів вивчаються більшістю у математичних моделях, а аналіз соціально-психологічного й психологічного контексту є, на нашу думку, безумовною перспективою.

Найбільш перспективним у межах соціально-психологічного аналізу процесів прийняття управлінських рішень у соціальних системах, на нашу думку, є два взаємопов'язаних підходи – прогнозування наслідків та їх реконструкція. Прогнозування має здійснюватися на початкових етапах прийняття управлінського рішення через технології проектування й експертизи, створення соціально-психологічного клімату адекватного сприйняття рішення тощо. Реконструкція – шляхом ретроспективного аналізу результатів прийнятих рішень з визначенням їх якості та впливу на соціально-психологічну ситуацію в соціальній системі.

Література

1. Горбань Г.О. Прийняття управлінських рішень у соціальних системах: соціально-психологічний аспект : монографія / Г.О. Горбань. – Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2012. – 354 с.
2. Кирнарская С.В. Психологический аспект проблемы успешной реализации управленческих решений / С.В. Кирнарская // Развитие социально-перцептивной компетентности личности : материалы научной сессии, посвященной 75-летию А.А. Бодалева / [под общ. ред. А.А. Деркача]. – М. : Луч, 1998. – С. 219–224.
3. Мегрелишвілі М.О. Рівні прояву взаємозв'язку конструктивного і деструктивного у суспільному бутті / М.О. Мегрелишвілі // Грані. – 2012. – № 7 (87). – С. 48–52.
4. Мертон Р. Непреднамеренные последствия преднамеренного социального действия [Электронный ресурс] / Р. Мертон // Социологический журнал. – 2009. – № 2. – С. 5–17. – Режим доступа: <http://www.isras.ru/Sociologicalmagazine.02.2009.html>.
5. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка : 80 000 слов и фразеологических выражений / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова – М. : Азбуковник, 1999. – 944 с.
6. Словник української мови : в 11 т. / Академія наук УРСР ; [за ред. І.К. Білодід, А.А. Бурячок та ін.]. – К. : Наукова думка, 1975–1978.
7. Философия: энциклопедический словарь / [под ред. А.А. Ивина]. – М. : Гардарики, 2006. – 1072 с.
8. Швалб Ю.М. Україна – Росія: соціокультурні індикатори розвитку громадянського суспільства / Ю.М. Швалб // Україна – Росія: концептуальні основи гуманітарних відносин / [за наук. ред. О.П. Лановенка]. – К. : Стило, 2001. – С. 204–264.
9. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества : пер. с польск. / П. Штомпка. – М. : Логос, 2005. – 664 с.

References

1. Gorban' G.O. Prynijnattja upravlins'kih rishen' u social'nyh systemah: social'no-psychologichnyj aspekt : monografija / G.O. Gorban'. – Zaporizhzhja: Vyd-vo KPU, 2012. – 354 s.
2. Kirnarskaja S.V. Psihologicheskij aspekt problemy uspeshnoj realizacii upravlencheskih reshenij / S.V. Kirnarskaja // Razvitie social'no-perceptivnoj kompetentnosti lichnosti : materialy nauchnoj sessii, posvjashhennoj 75-letiju A.A. Bodaleva / [pod obshh. red A.A. Derkacha]. – M. : Luch, 1998. – S. 219–224.
3. Megrelishvili M.O. Rivni projavu vzaimozv'jazku konstruktyvnogo i destruktyvnogo u suspil'nomu butti / M.O. Megrelishvili // Grani. – 2012. – № 7 (87). – S. 48–52.
4. Merton R. Neprednamerennye posledstvija prednamerennogo social'nogo dejstvija [Jelektronnyj resurs] / R. Merton // Sociologicheskij zhurnal. – 2009. – № 2. – S. 5–17. – Rezhim dostupa: <http://www.isras.ru/Sociologicalmagazine.02.2009.html>.
5. Ozhegov S.I. Tolkovyj slovar' russkogo jazyka : 80 000 slov i frazeologicheskikh vyrazhenij / S.I. Ozhegov, N.Ju. Shvedova – M. : Azbukovnik, 1999. – 944 s.
6. Slovnyk ukraïns'koï movy : v 11 t. / Akademija nauk USSR ; [za red. I.K. Bilodid, A.A. Burjachok ta in.]. – K. : Naukova dumka, 1975–1978.
7. Filosofija: jenciklopedicheskij slovar' / [pod red. A.A. Ivina]. – M. : Gardariki, 2006. – 1072 s.
8. Shvalb Ju.M. Ukraïna – Rosija: sociokul'turni indykatory rozvytku gromadjans'kogo suspil'stva / Ju.M. Shvalb // Ukraïna – Rosija: konceptual'ni osnovy gumanitarnyh vidnosyn / [za nauk. red. O.P. Lanovenka]. – K. : Stylos, 2001. – S. 204–264.
9. Shtompka P. Sociologija. Analiz sovremennogo obshhestva : per. s pol'sk. / P. Shtompka. – M. : Logos, 2005. – 664 s.

Горбань Г.О.

Пролонгованість наслідків як інтегральна характеристика процесу прийняття рішення

В статті представлені результати дослідження особливостей аналізу наслідків прийняття управлінського рішення, їх ролі в прогнозуванні життєдіяльності соціальної системи, а також показана необхідність системного поєднання прогнозування наслідків і їх реконструкцію на етапі проектування управлінського рішення. Істочників - 9.

Ключові слова: наслідки, процес прийняття рішення, управлінське рішення, прогнозування, реконструкція.

Gorban G.A.

Prolongation consequences as an integral characteristic of the decision process

The article presents the results of a study analyzing the effects of the features management decisions, their role in predicting vital social system, and also shows the need for a system and predicting the effects of the combination of their reconstruction at the design stage of the administrative decision.

Sources - 9.

Key words: *aftermath, the decision process, management decision, prediction, reconstruction.*

Горбань Галина Олександрівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри практичної психології Запорізького національного університету, м. Запоріжжя

УДК 159.9

Гошовська Д.Т., Гошовський Я.О.

СИНЕРГЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ДЕПРИВОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті розкрито психологічні аспекти ревіталізації особистості, яка перебуває у режимі різновидової депривації. В контексті синергетичного підходу проаналізовано основні ревіталізаційні положення, на яких повинні базуватися процеси відновлення депривованої особистості. Джерел – 10.

Ключові слова: *особистість, депривація, синергетика, соціорекреація, ревіталізація.*

Постановка проблеми. Проблема ревіталізації набуває окремої загостреної актуальності насамперед з огляду на виснаження екзистенційних психоенергетичних ресурсів у значної кількості людей, спричинене глобальними трансформаційними процесами у базальних векторах життєіснування. Численні екологічні, політичні, економічні та інші загрози призводять до спалахів соціетальних психопатологій, що проявляються насамперед на рівні анти- й асоціальної девіантної поведінки як реакції на такий біфуркаційний і розладнаний історичний хронотоп. У складних потугах і спробах витримати наслідки «зламу тисячоліть» цивілізована людина іноді опускається до найпримітивніших способів і засобів вирішення суперечностей. Зокрема, в нашій українській спільноті, zagrożеній військовою агресією геополітичного сусіда та іншими викликами і похідними цієї гібридної інвазії, ісотно зросла парадигма хаосу, тривоги, депресії та всіх супутніх амортизаційних психостанів. Вони проявляються розгубленістю, розпачем, розчаруванням та іншими деструктивними поведінково-емоційними модальностями і набувають ознак особистісної амбівалентності, а в кризових помежових ситуаціях концентруються навіть у дихотомії як болісній розщепленості, що сигналізує про часткову втрату сенсу буття. Крім визначальної воєнної складової (смерть, біженці, заручники, полонені) окремого статусу важливих детермінант набувають і інші реалії нашого часу: бідність, безробіття, вимушені міграції тощо. Навіть семантика поняття «діти війни» у нашому суспільстві набуває значно ширшого трактування і розуміння, адже у гнітючих умовах перманентної соціальної фрустрації особливої гостроти набуває потреба соціально-психологічного захисту скривджених людей, задіяння на державному рівні потужної та продуктивної системи їхньої ревіталізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що ревіталізація як поліфонічний термін активно використовується в різних сферах людського знання, здебільшого у медицині, техніці, урбаністиці, біології, косметології, мовознавстві, економіці, культурі та ін. [1; 2; 3]. Функціональне поле цієї дефініції теж розлоге і багатогранне: якщо в медицині – це омолодження старіючого організму за допомогою органопрепаратів або інших засобів регенеративної біомедицини (наприклад, за допомогою засобів, отриманих із стовбурових клітин організму), то в техніці – це застосування ревіталізантів з метою збільшення ресурсу безрозбірного ремонту й відновлення машин і механізмів, в урбаністиці – це відновлення міського доквілля, завдяки чому воно стає придатнішим і комфортнішим для проживання, а в мовознавстві – це відродження мови (наприклад, у випадку лінгвоциду щодо її автохтонних носіїв). Базовою сутнісною ознакою ревіталізації є стимулювання процесів відтворення, відновлення та поживлення функцій певного утворення, зумовлених амортизацією часом і умовами (наприклад, омолодження тіла людини як біосоціального організму, «зношеного» віком, хворобами та іншими патогенними чинниками). Ми запроваджуємо поняття «ревіталізація» у функціональне тло психологічної роботи